

אמין עם יאסר עראמאת
מי נושא באחריות?

כאלה במאה ה-20. הגיוענים הופתעו מן הסתם, כאשר ראו על מסכי הטלוויזיה את דיוקנו של יורשו, הפרופסור יוסף לולו — אקדמאי נבון, משכיל ומייושב-בדעתו. כמו קודמו של אמין, מילטון אבוטה, וכמו נשיא סני זניה, יוליוס ניררה, הוא מייצג את הטיי פוס הטוב ביותר של בגרות אפריקאית. הבעיות שלפניו הן עצומות, אמין הרס את אוגנדה. הוא לא הסתפק ברצח המוני. אוגנדה המשגשגת הדלדלה. כמו מדיר גות אפריקאיות רבות, אוגנדה היא חביי לה רופפת של שבטים שונים ועוינים — והפלת אמין תחמיר תחילה את בעיית הרב-קיום של שבטים אלה.

אמין בתיפארתו
עריץ או ילד?

הבעייה העיקרית תהיה למנוע — או לפחות לצמצם — את האוויר-הנקם של האוגנדים. כמו האיראנים, שהשתחררו זה עתה מעריצות רצחנית, התמסרו המשות-ררים קודם כל לביוה ולהרג של מדכ-איהם מאתמול. המישטר החדש יצטרך לשים לכך קץ, כדי להתפנות לשיקום הריסותיה של הארץ הסוריה, שבנימין זאב הרצל רצה להקים בה בית לאומי יהודי.

רונים, והוא היה מלאכת-מחשבת של תבו-נה בינלאומית. יוליוס ניררה, שליט טנזניה, אדם מכור בד ונאור, קיבל על עצמו את המשימה. הוא אחד המנהיגים הבולטים של אפריקה, המקובל על ראשי המערב והמזרח כאחד, אף שהוא נוסה במידת-מה שמאלה. יש להניח כי טנזניה השיגה מראש את הסכמתן האילמת של שתי מעצמות-העל, לפני שפתחה בפעולה שהפכה אותה, למעשה, לשוטרת של מיוחדת-אפריקה.

בגמר ההכנות, ערכה טנזניה פלישה לתוך המדינה השכנה. הדגם היה קלאסי: בראש צעדו גולים אוגנדיים, שהעניקו ל-מבצע גושפנקה של מרד "פנימי", וטייש טשו את אופיו האמיתי. מיבצעים כאלה נערכו פעמים רבות בימיה הראשונים של "צרפתים חופשיים" צעדו בראש הצבא הבריטי, שפילש משטח ארץ-ישראל לסוריה וללבנון במלחמת-העולם השנייה — המיבצע שבו איבד משה דיין את עינו. מורדי באנגלה-החדש העניקו לגיי-טימיות למה שהייתה, בעצם, פלישה הודית לפאקיסטאן המיוזרתית דאז. ולאחרונה צעדו מורדים קאמבודיים בראש הצבא הוויאט-נאמי, ששיחרר את קאמבודיה מעולו של מישטר קומוניסטי רצחני. בכל המיבצעים האלה, גונו הפולשים עליידי אויביהם, שנמנו עם מחנה עולמי זה או אחר. הפלישה לאוגנדה נבדלה גם מבחינה זו. לא הורם כימעט אף קול אחד בעולם בגנותו. בתעלוליו המטורפים הצריח אידי אמין דאדא לאחד גנדרו את העולם כולו. למעשה פעל הצבא הטנזני כשליח של קונסנוס עולמי.

„אוכל אדם“

5 א היה אדם בדרך הזה שהצליח לעורר מתרדמתן את כל הדיעות-הקדומות הגיועניות של בני הגזע הלבן נגד הגזע השחור, כמו אידי אמין. הדימוי של „הקוף שהורד מן העץ“ לא היה יחידי. אמין הושווה לחיית-ג'ונגל בדמות אדם, לאפריקאי הילדותי שאינו מסוגל להתבגר, לאוכל-אדם שחור, אף אחד מן הדימויים האלה לא היה עולה על הדעת אילו היה אמין רודן דרום-אמריקאי, אסיאתי או אירופי — ולא חסרו

אמין עם אבא אכן בנמליה-תעופה לוד
קצין צעיר ומבטיח

אמין עם בורקה ברייב במיצעד יום העצמאות שי צה"ד (תשכ"ח)
„ניגשנו אל העץ הראשון, הורדנו ממנו את הקוף הראשון...“

אמין בקאריקטורה אמריקאית
איש לא הצטער בעולם כולו

המיקרה המפורסם ביותר היה, כמובן, שילטונו של אדולף היטלר בגרמניה. ב-שנים הראשונות של שילטונו יכלו שכני להפילו בקלות. די היה במיבצע צבאי קטן של פולין וצרפת, כדי לסלקו. היטלר עצמו סיפק לכך עילות חוקיות לרוב. אך המדינות היסטוריות נוכחו לדעת שאין ברירה, היה מאוחר מדי. עשרות מיליונים ניספו בשעת המאמץ הבינלאומי לסלקו. אידי אמין דאדא, שהעריץ את היטלר והבטיח להקים לו אנדרטה בקאמפאלה, היווה תופעה דומה, במהדרה מוקטנת. אך גם הוא העלה את השאלה בצורה נוקבת.

אין מכשיר בינלאומי לפעולה במיקרה זה. האו"ם מבוסס על העיקרון המקודש של אי-ההתערבות בעניינים הפנימיים של הולות — גם כאשר „העניינים הפנימיים“ לובשים צורה של רצח אלפי אורחים. אין בית-מישפט בינלאומי לצורך זה, אין צבא בינלאומי לביצוע פסקי-הדין. ישראל הסיקה בשעתו את המסקנה. כאשר עזר אידי אמין לחוספיו של מטוס צרפתי להחזיק בנמליה-תעופה של אנטה עשרות בני-ערובה ישראלים, ביצעה ממשלתו של צחק רבין את התקפת-הקומנדו המפורסמת. היא היתה בלתי-חוקית בהחלט — אך לא היה כימעט איש בעולם ששלל בריצינות את זכותה של ישראל לבצע. הפיתרון הכולל נמצא בשבועות האחר-